

EDICIJA
SAVREMENA SVETSKA PROZA
Knjiga br. 362

Naslov originala:
Elisabeth Carpenter
Only A Mother

Copyright © Elisabeth Carpenter 2018
Copyright za izdanje na srpskom © Evro Book 2019
First published by Orion, London UK

Sva prava zadržana.

Urednik izdanja: Gordana Subotić
Lektura: Aleksandra Šulović
Tehnički urednik: Vesna Pijanović

www.evrobook.rs
redakcija@evrobook.com
marketing@evrobook.com
prodaja@evrobook.com

Elizabeth Karpeneter

SAMO MAJKA

S engleskog preveo
Boban Jakovljević

Beograd, februar 2019
Prvo izdanje

Ova publikacija u celini ili u delovima ne sme se umnožavati, prešampavati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom bez dozvole autora ili izdavača niti može biti na bilo koji drugi način ili bilo kojim drugim sredstvom distribuirana ili umnožavana bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač po odredbama Zakona o autorskim pravima.

1.

Erika

Izlazim i zatvaram ulazna vrata. Po navici, brzo ih osmotrim od vrha do podnožja. Ramena mi se opuštaju. Zelena farba prekrivena je sitnim pukotinama, ali vrata danas nisu ispisana sprejom, po njima nema razmazanog izmeta, ni ključ nije naguran u ključaonicu. Grafita nema skoro osamnaest meseci, ali znam da neće zadugo ostati tako.

Uvek iste reči: „Ubico”, „Gubi se”, „Ološu”. Kao da misle da sam *ja* to uradila. Imala sam običaj da čekam da padne mrak pre nego što bih to izribala četkom. U tri po ponoći nikog nema u blizini, a ja nisam morala da ustajem rano. I dalje je tako. Dobro, osim sredom.

Ne znam zašto smo odabrali sredu. Valjda zato što mi je to bio slobodan dan dok sam radila u... Ne. Nema svrhe razmišljati o tome: o mom nekadašnjem životu.

Oblaci su sivi i teški, pada kiša. Još bolje. Ljudi hodaju pognute glave ili zaklonjeni kišobranom. Otvaram kišobran i krajičkom oka primećujem delić girlande zaostao u uglu prozora susedne kuće. Tamo je duže od mesec dana. Zar ne znaju da je to baksuz? Mada ja ne verujem u takve priče. Moja majka je bila sujeverna. Nove cipele se ne stavljaju na sto, nema preticanja na stepenicama. Godinama posle njene smrti zamišljala sam šta bi mi rekla. „Ne možeš da budeš samohrana majka, Erika! Šta će reći susedi?” Ili: „Posao u supermarketu, Erika? Očekivala sam da ćeš postići mnogo više.” Pretpostavljam da je bolje što je umrla pre nego što se moj Krejg rodio. Inače bi joj to što sam samohrana majka bilo najmanja briga.

Stojim na kiši i čekam autobus jer su divljaci davno uništili nadstrešnicu. Jedna kola me zapljusnu vodom prošavši kroz baricu pored

ivičnjaka. Zaboravila sam da se izmaknem. Moram da se priblerem i prestanem da sanjarim. Sigurna sam da današnji vozači izuzetno uživaju da zaprskavaju pešake. Trudim se da to ne shvatim lično. Ne znaju svi ko sam ja. Mokra sam do gole kože, ali osušiću se u autobusu. U autobusima je uvek pretoplo kad pada kiša. Svi prozori će biti zatvoreni.

Autobus napokon stiže. Zakoraćim u vlažnu toplotu.

– Autobuska sta...

– Jedan i osamdeset – kaže vozač.

Zašto uvek nalećem na njega? Vadim novčiće iz novčanika, jedan po jedan, i polako ih spuštam na tacnu za novac. On me čak i ne gleda. Zuri kroz prozor.

Pridržavam se za šipke kroz prolaz, trudeći se da održim ravnotežu dok autobus kreće. Drugo sedište otpozadi, gde obično sedim, zauzeto je, pa se smeštam na jedno od onih u sredini, pored zamagljenog prozora. Malo se nasmešim sećajući se kako je Krejg crtao smešna lica po zamagljenim prozorima. Onda potonem setivši se kud sam krenula. Nadlanicom brišem izmaglicu sećanja s prozora. Ionako volim da gledam napolje.

Vadim časopis iz torbe i trudim se da se usredsredim na reči. To je jedan od onih časopisa s pričama iz stvarnog života. „Svi problemi su relativni.” Ne sećam se gde sam to pročitala, ali tačno je. Čitanje o tuđem životu pomaže. Prija kad osetiš neku povezanost, makar daleku, kao na mom forumu „Zatvorska veza”. Porodice zatvorenika iz celog sveta mogu da razgovaraju u *bezbednom okruženju*. Toliko dugo sam na tom forumu da sam postala moderator. Nisam rekla Krejgu za to. Ne bi mu se dopalo da neznanci razgovaraju o njemu, mada se dosad sigurno navikao na to.

Autobus se zaustavlja na semaforu. Posmatram pekaru na uglu. Tu je nekad bila prodavnica kućnih ljubimaca, to mora da je bilo pre skoro trideset godina. Gledali bismo mačiće i zečeve u izlogu subotom ujutru na putu u „Kvik sejv”*. Krejgu ih je uvek bilo žao. „Možemo li sve da ih odvedemo kući, mamice?”, pitao bi me svaki put. „Nije pošteno da budu zatvoreni ovde po ceo dan.”

Kao da je znao gde će završiti. Žmirkam potiskujući to sećanje.

* Britanski lanac jeftinih supermarketa. (Prim. prev.)

Motor bruji u prazanom hodu dok pešaci prelaze ulicispred autobusa.

Onda je ugledam.

Trudim se da je ne tražim. Nisam je videla godinama. Stoji na kiši ispred trafike i zuri uprazno. Džilijan Šarp, Lusina majka. Ona je jedina od roditelja ostala u ovom gradu. Mnogo je imena utisnuto u moju dušu. Bila je još jedna devojka, Džena. Ali moj Krejg nije bio osuđen zbog toga. To nema logike i često mislim da su ta dva slučaja povezana. Desili su se u razmaku od nedelju dana. Ako su mislili da nije kriv za Dženu, zašto su ga onda zatvorili zbog Lusi? Ubica je negde na slobodi, a oni ga nisu uhvatili. Ili nju. To je mogla biti žena. Nikad se ne zna.

Ono što sigurno znam jeste da moj sin nikad nikog ne bi povredio.

Obaram pogled. Lice mi gori. Više ne mogu da gledam Džilijan Šarp. Kad je gledam, vidim lice njene ćerke, njenu sliku u novinama. Sačuvala sam sve članke po hronološkom redosledu i u njima podvukla sve informacije koje mi trebaju da dokažem Krejgovu nevinost.

Koliko bi godina Lusi sad imala?

„Ne, ne, ne, ne.”

Štipam se za ručni zglob tako jako da mi se nokti skoro spajaju u sredini.

*

Stojim u redu s rodbinom drugih zatvorenika, njihovim devojkama, suprugama, prijateljima, ili šta su im već. Neke prepoznajem po odeći i građi, ali ne po licima, nikad ih ne gledam u oči.

Kad sam tek bila počela da dolazim ovamo pre mnogo godina, neki od njih su mrmljali sebi u bradu nazivajući me uobraženom kućkom, ali to je prestalo. Ubrzo su shvatili da se ne razlikujem od njih. Neki su sa sobom dovodili čak i decu, što je razumljivo, kontakt se mora održavati, čak i tako kratkim posetama. Ali zatvor nije mesto za dečicu. Svet je dovoljno grozan da ne moraju da vide i njegov najgori deo. Pa, skoro najgori.

Zatvorski policajac otvara vrata tačno u dva, ni minut ranije ni kasnije. Valjda zato što je zatvorski sistem pod upravom njenog veličanstva. Pročitala sam da je kraljevsko domaćinstvo veoma strogo

kad je u pitanju tačnost. Predajem propusnicu i oni me uvode. Dajem im tašnu koju stavljaju u ormarić. Podižem ruke da me celu prepipaju. Iako ih prepoznajem i mada znaju i kako izgledam i kako se zovem, moram da im pokažem pasoš. Smešno je što ga uopšte imam s obzirom na to da nikad nisam imala priliku da otputujem u inostranstvo. Toliko mesta želim da posetim i toliko toga da uradim: da vidim polarnu svetlost, da proputujem Rutom 66 u kabrioletu. U primerku „Telegrafa”, kod lekara, pročitala sam spisak mesta koja se preporučuju, ali u njemu nema Jezerske oblasti, što sam smatrala pomalo kratkovidim s njihove strane.

Kreju obično donesem neku knjigu u mekom povezu. Kupujem ih na rasprodajama u parohijskom domu susednog sela. Danas ne moram da nosim knjigu. Mesecima sam punila policu u hodniku na spratu. Nadam se da će se Krejg po povratku kući posvetiti čitanju i da mu se po glavi neće rojiti ideje o druženju s pogrešnim ljudima. Nije mogao steći nimalo fine prijatelje iza brave.

Neću mu reći da sam videla Džilijan Šarp dok sam dolazila ovamo. Kad sam ga prvi put posetila, Krejg je plakao zaronivši glavu u šake. – Nevin sam, mama – rekao je. – Ti mi veruješ, zar ne?

– Da, sine – kazala sam. – Naravno da ti verujem.

On sad retko govori o tome. Pati kad ja pomenem. Zato smo morali da nađemo druge teme za razgovor.

Čuvar me proziva. Pušta me u sobu za posete, a Krejg već sedi za stolom i čeka me. Ustaje kad me ugleda, uvek izgleda kao da mu je laknulo. Kao da je moguće da ne dođem.

Grlimo se nekoliko trenutaka. Volela bih da ga duže grlim, ali dozvoljeno nam je samo toliko.

– Zdravo, majko – kaže kao obično, odvajajući se od mene. Njegov severnjački naglasak ovde je mnogo izraženiji nego kod kuće.

– Zdravo, sine.

Sedam na plastičnu stolicu i pomeram je prema stolu koji nas razdvaja. Bio je tako mršavo dete, vižljast čak i kao tinejdžer. Posle prve godine u zatvoru počeo je da diže tegove, rekao je da više ne želi da bude žrtva. Dok ga sad gledam, čini mi se da se udvostručio. Ta siva dukserica nekad je visila na njemu. – Prošlog petka je bio dokumentarac o pingvinima na Folklandskim ostrvima – kaže. – Jesi li ga gledala?

Mislio sam na tebe dok sam ga gledao. Rekao sam sebi: „Mama ovo sigurno gleda, ona voli...

– Ne – kažem – nisam gledala, izvini.

– Ali bio je u sedam uveče.

– Ne sedim po ceo dan i gledam televiziju – oštro kažem.

Mora da sam bila zaspala. Loše spavam. Ako ne moram u kupovinu, preko dana najradije spavam. Onda noću mogu da izađem u dvorište i udahnem svežeg vazduha.

Kroz prozor s moje desne strane vidi se taman toliko neba i drveća da se čovek podseti kako postoji i spoljašnji svet.

– Šta je bilo?

– Ništa – kažem. Gledam ga kako zuri u svoje šake. Nokti su mu strašno izgrizeni. Vrhovi prstiju su mu glatki i sjajni. Pogledam njegovo lice. Ima predivne, dugačke trepavice. – Izvini što sam se obrecnula na tebe.

– Svi znaju, zar ne? – pita. – Opet te gnjave?

„Gnjave.” Kad tako kaže, zvuči kao da mi upute poneku grubu reč, ili kao svađa zbog mesta za parkiranje.

– Ne – odgovaram. – Ali zabrinuta sam za tebe... zbog onoga što će se desiti za dve nedelje. Mogli bismo da se odselimo, znaš. Da počnemo iz početka. Meni se uvek dopadala Jezerska oblast.

– Dođavola, otkud nam novac za život u Jezerskoj oblasti? Opet sanjariš, mama.

To je sve što mogu, želim da kažem.

– Znam da sam te ovo pitao skoro svaki put kad si me posećivala – kaže – ali eto, pitaću te još jednom. Čisto da održimo tradiciju. Poslednji put. Jesi li ga našla?

– Ne. Ne, nisam.

Ramena mu se spuštaju i on obara glavu.

Misli na Pita Lotona. Čoveka za kog Krejg uporno tvrdi da je bio s njim one noći kad je Lusi ubijena. Otad mu se guni svaki trag, a ja ne mogu da nađem nikog ko bi posvedočio da je on radio u auto-mehaničarskoj radionici kad je Krejg tamo bio na praksi.

– Nego, slušaj. Što se tiče tvoje sobe... – kažem pokušavajući da promenim temu. – Nadam se da ti ne smeta što sam spakovala neke tvoje stare stvari u kutije, samo one dečačke... Mislila sam da ih više nećeš listati. Nisam ih bacila, u potkrovlju su.